

TILASTOLLINEN PÄÄTOIMISTO

Palkkatilastoa n:o 8 31.10.1966

1 3 11 63-65

Valtion virkamiesten ansiotasoindeksi vuosilta 1963-1965

Vuonna 1956 määrättiin Tilastollisen päätoimiston tehtäväksi ns. palkansaajien yleisen ansiotasoindeksin laskeminen. Tämän indeksin laskeminen on suoritettu elinkeinosektoreittain, joista yksi on ollut julkinen toiminta. Julkisen toiminnan osalta indeksi on laskettu valtion hallinnon ja kunnallishallinnon palkansaajain ansiotasoindeksistä. Nämä indeksit on jouduttu tilastoaineiston puuttumisen vuoksi konstruoimaan pääasiassa talousarviossa esitettyjen tietojen perusteella, joskin maalaiskuntien palkkatilastoa on laadittu otantaan perustuvista aineistoista jo vuodesta 1955 ja kuntayhtymien palkkatilastoa kokonaisaineistoista vuodesta 1957.

Laki valtion virkamiespalkkausten tarkistamisesta (ns. menettelytapalaki) edellytti ansiotasotutkimusten suorittamista virkamiesten ja muiden palkansaajain ansiotason välisten erojen selvittämiseksi. Mainittu laki edellyttää niin ikään virkamiesten ja muiden palkansaajain ansiotasojen kehityksen seuraamista ansiotasoindeksien avulla. Tämän vuoksi valtiovarainministeriö antoi Tilastollisen päätoimiston tehtäväksi suunnitella ja laskea virkamiesten ansiotasoindeksi vuoden 1963 viimeiseltä neljännekseltä alkaen tapahtuneen kehityksen osoittamiseksi. Menettelytapalain säännösten perusteella valtiovarainministeriön toimeksianto edellyttää, että virkamiesten ja myös muiden palkansaajain ansiotasoindeksit valmistuvat virallisiksi vahvistettuina maaliskuussa edelliseltä kalenterivuodelta.

Ansiotasoindeksi lasketaan neljännesvuosittain, koska pääosa palkkatilastoista on neljännesvuosipohjalla. Palkkatilastot valmistuvat noin 3-6 kuukautta ao. vuosineljänneksen päättymisen jälkeen. Koska näiden

palkkatilastojen valmistuminen on edellytyksenä ansiotasoindeksin laskemiselle, on menettelytapalain edellyttämä ja valtiovarainministeriön määrittelemä ansiotasoindeksin valmistumisajankohta mahdoton noudatettavaksi.

Virkamiesansiotasoindeksille on asetettu vaatimus, että se laadittaisiin mahdollisimman yhdenmukaisilla menetelmillä yleisen ansiotasoindeksin kanssa. Virkamiesten ansiotasoindeksikomitean mietinnössä on puolestaan suoritettu eräitä periaatteellisia kannanottoja, joista mainittakoon ne, joita on seurattu nyt esiteltävää indeksiä laskettaessa.

- "Ansiotasoindeksin yleisten periaatteiden mukaisesti saadaan virkamiesten indeksin laskemisessa käytettävä keskiansio tiettyinä ajanjaksona jakamalla virkamiesten kokonaisansio heidän tätä vastaavalla työpanoksella.
- "Komitea katsoo indeksin päätarkoituksen kannalta riittäväksi, että indeksi toistaiseksi lasketaan kerran vuodessa." Palkkatilastoaineiston keruukaudeksi komitea ehdotti marraskuun.
- "- - - tilastoaineisto olisi kerättävä ko. kuukauden aikana maksetuista eikä ansaituista palkkauksista. Poikkeuksen muodostavat takautuvat palkkausten tarkistukset."
- Ansiotasoindeksin tulisi kuvata peruspalkkaisten, sopimuspalkkaisten ja ylimääräisten viran- tai toimenhalijain sekä tilapäisten toimihenkilöiden ansiotason kehitystä. Sivutoimiset ja osapäivätyössä olevat virkamiehet jätetään perusjoukon ulkopuolelle.
- "Virkamiesten ansioihin kuuluu virkamiehelle eri muodoissa suoritettava palkkaus. Siihen ei lueta sellaisia taloudellisia etuja, jotka ovat korvausta virkatoimien aiheuttamista kustannuksista."
- "- - - että kuukausi on sopivin virkamiesten ansiotasoindeksilaskelmissa käytettävä työpanoksen mitta."

Esitettyjen yleisluontoisten kannanottojen lisäksi komitea on yksityiskohtaisesti esittänyt ne virkamiesryhmät, joita ei tule sisällyttää ansiotasoindeksin piiriin, ja määritellyt yksityiskohtaisesti ansiotasoon sisältyvät eri palkkauslajit. Virkamiesryhmät, jotka voidaan jättää perusjoukon ulkopuolelle ovat:

- virkamiehiä, jotka eivät ole hoitaneet tointaan tai virkaansa koko tiedustelukauden aikana, ei ole otettava laskelmiin mukaan,
- lakkautuspalkalla olevia, jotka eivät hoida mitään valtion virkaa tai tointa, ei oteta mukaan,
- sairauslomalla olevia, joiden palkasta osa on virkavapausajalta pidätetty, ei oteta mukaan,

- viransijaiset otetaan mukaan,
- vuosilomalla sekä täysin palkkaeduin virkavapaina olevat otetaan tilastoihin, koska heidän poisjättämisensä tuottaisi suuria käytännöllisiä vaikeuksia,
- tuntiopettajia ei oteta mukaan,
- ulkomaan edustuksen virkamiehet jätetään laskelmista pois.

Edelleen komitea on todennut edellä olevan määritelmän merkitsevän, että

- tasavallan presidenttiä, valtioneuvoston jäseniä ja eduskunnan jäseniä ei tule ottaa tilastoihin,
- eduskunnan toimihenkilöitä ei oteta mukaan,
- puolustuslaitoksen värvätyt eivät tule tilastoon,
- ylimääräisiä virastotyöntekijöitä ei oteta mukaan,
- kausiapulaiset, satunnaiset virkamiehet, harjoittelijat, lähetit ja siivoojat otetaan mukaan, elleivät ole työsuhteessa, mikä seikka ao. viraston on todettava.

Tällöin lähtökohtana on ollut, että

- "virkamiehistä voidaan jättää pois eräitä lukumäärältään pieniä ryhmiä, jos niiden mukaan ottaminen laskelmiin aiheuttaisi erityisiä vaikeuksia ja jos tällöin voidaan vakuuttautua siitä, että laskelmiin sisältyvät ansiotiedot riittävän hyvin edustavat kaikkia niitä virkamiehiä, joiden keskimääräisen ansiotason muutosta on tarkoitus mitata,
- samojen edellytysten vallitessa voidaan perusjoukosta jättää pois eräitä virkamiehiä, joiden palvelussuhteen laatua ei ole selvitetty tai joiden mukanaolo toisi laskelmiin satunnaisia tekijöitä ja siten vain heikentäisi indeksin käyttökelpoisuutta silmällä pitäen sen päätarkoitusta toimia virkamiesten keskiansion muutosten mittajana."

Komitea on laatinut ansiotasoon mukaan otettavien palkkausten osalta seuraavat määritelmät:

"A. Varsinaiseen palkkaukseen komitea on katsonut kuuluviksi

- vakinaisten viran tai toimen haltijoiden peruspalkat,
- sopimuspalkkaisten viran tai toimen haltijoiden sopimuspalkat,
- ylimääräisten toimen haltijoiden vuosipalkkiot,
- tilapäisten toimihenkilöiden palkkiot sekä
- ikälisät."

"B. Palkanlisiin on luettu se varsinaisen palkkauksen lisänä suoritettava palkkaus, joka on määriteltä palkkausluokan korotuksena ja/tai mainittu palkkalaissa otsikon "varsinainen palkkaus" alla. Palkanlisät ovat luonteeltaan lähellä varsinaista palkkausta ja niin kiinteitä, että ne yleensä sisältyvät ikälisien määräytymisen perusteena olevaan palkkaan. Palkanlisät ovat yleensä virka- tai virkamieskohtaisia. Määritelmän mukaisesti palkanlisiin luetaan:

- kalliinpaikanlisät,
- määrävuosikorotukset,
- palkkausluokan korotuksina määritellyt pätevyyslisät,
- tehtävästä johtuvat palkkausluokan korotukset,
- henkilökohtaiset palkanlisät sekä
- lakkautuspalkkalain mukaiset henkilökohtaiset palkkauksenlisät."

"C. Lisäpalkkiot palkkalaki määrittelee seuraavasti:

PalkkaL. 14 §.

Milloin joku tai jotkut määrätynlaisten virkain tai tointen haltijoista ovat vastuunalaisemmassa asemassa, saavat suuremman työvelvollisuuden, omaavat viran tai toimen säännönmukaiset kelpoisuusvaatimukset ylittävän erikoispätevyyden tai joutuvat vaarallisiin virkatehtäviin taikka muuten toimimaan vaikeammassa olosuhteissa kuin muut vastaavassa asemassa olevat, voidaan tällaisille viran tai toimen haltijoille suorittaa tulo- ja menoarvion rajoissa lisäpalkkioita. Niinikään voidaan viran tai toimen haltijoille suorittaa korvausta heillä virantoimituksen vuoksi olleista erityisistä kustannuksista taikka lisäpalkkiota heidän virkatoimiansa vuoksi valtiolle koituvasta kustannusten säästöstä."

"Komitea katsoo kuitenkin, että jos koko korvauksena maksettava suoritus ei ole varsinaista korvausta virkatoimien aiheuttamista kustannuksista, on kustannusten osuus pyrittävä selvittämään aika ajoin suoritettavin tutkimuksin. Muu osa suorituksesta on luettava virkamiehen ansioksi. Tie- ja vesirakennushallinnossa maksettavasta puolipäivärahasta on tämän periaatteen mukaan ja Valtion teknillisten virkamiesten palkkatasokomitean mietinnössä vuodelta 1961 esitettyihin tutkimustuloksiin perustuen toistaiseksi puolet otettava huomioon indeksilaskelmissa."

Esitetyt periaatteet ja määritelmät on pääpiirteissään hyväksytty valtion virkamiesten ansiotasoindeksilaskelman perustaksi. Indeksilaskennan suorituksen kannalta ei komitean kannanotoista löytynyt montakaan ratkaisua. Sen vuoksi Tilastollinen päätoimisto tiedusteli, ennen laskennan aloittamista Valtiovarainministeriön palkkaosastolta ja neljältä ns. neu-

votteluoikeuden omaavalta keskusjärjestöltä, mitä mahdollisia alaindeksejä ja minkälaisia luokituksia yleensä mainitut organisaatiot edellyttävät valtion virkamiesten ansiotasoindeksiltä. Tämän jälkeen Päätoimisto päätti,

- että menettelytapalain edellyttämää valtion virkamiesten ja muiden palkansaajain ansiotasojen vertailua varten virkamiesten ansiotasoindeksi lasketaan elinkeinoittain kiintein vuoden 1963 viimeisen vuosineljänneksen palkkasummapainoin, Elinkeinoluokittelu otettiin kansantulotilaston mukaisena. (Taulukko A.)
- että elinkeinojen sisällä ns. palkkaluokkaryhmät, joissa keskiansio on palkkasumman ja työpanoksen osamäärä, saavat kiinteät painot. Palkkaluokkaryhmittely suoritettiin edellä mainittujen tietojen tarvitsijain kannanottojen perusteella (Taulukko B.)
- että mainittujen ryhmittelyjen lisäksi lasketaan alaindeksejä (Taulukko C-F.)
 - virkasuhteen mukaisien ryhmien
 - työntekijät - toimihenkilöt - jaottelun
 - ns. ammattinimikeryhmien ja
 - ns. työalajinimikeryhmien puitteissa.
- Ansion edellytetään sisältävän säännöllisen työajan kokonaisansion lisäksi erilaiset ylityökorvaukset (ei kuitenkaan opettajain ylityökorvauksia), joita vastaava työpanos otetaan huomioon laskelmassa käytettävässä kokonaistyöpanoksessa.

Valtion virkamiesten palkkatilastoa varten kerätään tiedot kunkin vuoden marraskuulta, jolta näin ollen voidaan laskea ansiotasoindeksi asianmukaisen tilastoaineiston perusteella. Tämän lisäksi Päätoimistossa lasketaan virkamiesten "ansiotasoindeksit" muiltakin vuosineljänneksiltä virkamiesten lukumäärää ja palkkausluokkataulukoita hyväksi käyttäen. Nämä indeksit korjataan vuosittain sen jälkeen, kun virkamiesten palkkatilastoaineisto tekee mahdolliseksi ansiotason muutoksien suuruuden määrittämisen peräkkäisten vuosien viimeisten neljännesten välillä.

Heikki J. Kunnas

TAULUKKOLUETTELO

A	Valtion viran- ja toimenhaltijain ansiotasoindeksi elinkeinoittain. vuosina 1963-1965, IV vuosineljännes 1963 = 100
B	Valtion viran- ja toimenhaltijain ansiotasoindeksi palkkausluokkaryhmittäin vuosina 1963-1965, IV vuosineljännes 1963 = 100
C	Valtion viran- ja toimenhaltijain ansiotasoindeksi virkasuhderyhmittäin vuosina 1963-1965, IV vuosineljännes 1963 = 100
D	Valtion viran- ja toimenhaltijain ansiotasoindeksi työntekijä- ja toimihenkilöryhmittäin vuosina 1963-1965, IV vuosineljännes 1963 = 100
E	Valtion viran- ja toimenhaltijain ansiotasoindeksi ammattiryhmittäin vuosina 1963-1965, IV vuosineljännes 1963 = 100
F	Valtion viran- ja toimenhaltijain ansiotasoindeksi työalajiryhmittäin vuosina 1963-1965, IV vuosineljännes 1963 = 100

A. Valtion viran- ja toimenhaltijain ansiotasoindeksi elinkeinoittain vuosina 1963-1965, IV vuosineljännes 1963 = 100

Elinkeinosektori	IV/1963 Painot		IV/1964	IV/1965
Maatalous	0,01		112,5	105,4
Metsätalous	1,24		113,4	117,6
Teollisuus	0,01		112,9	116,7
Rakennustoiminta	4,03		115,3	121,3
Liikenne	38,78		116,9	121,3
Rautatie		58,43	117,7	121,0
Tieto		38,14	115,5	121,5
Muu		3,43	118,6	124,0
Kauppa	0,02		114,1	117,0
Julkinen	41,35		113,6	118,0
Hallinto		71,83	113,5	118,3
Puolustus		28,17	113,8	117,2
Palvelukset	14,56		113,1	116,6
Opetus		72,60	113,3	117,4
Terveystenhoito		17,93	112,5	113,4
Muu		9,47	112,8	116,2
Yhteensä	100,0		114,9	119,2

B. Valtion viran- ja toimenhaltijain ansiotasoindeksi palkkausluokkaryhmittäin vuosina 1963-1965, IV vuosineljännes 1963 = 100

Palkkausluokkaryhmät	IV/1963 Painot	IV/1964	IV/1965
1 1-5	3,58	117,0	123,0
2 6-11	28,44	115,0	119,9
3 12-22	47,55	116,4	120,6
4 23-30	16,14	113,6	117,2
5 B + S	4,29	113,5	116,8
Yhteensä	100,0	115,4	119,8

C. Valtion viran- ja toimenhaltijain ansiotasoindeksi virkasuhde-ryhmittäin vuosina 1963-1965, IV vuosineljännes 1963 = 100

Virkasuhde	IV/1963 Painot	IV/1964	IV/1965
Vakinaiset	59,64	114,3	118,3
Ylimääräiset	32,01	114,5	117,9
Tilapäiset	8,35	116,0	120,1
Yhteensä	100,0	114,5	118,3

D. Valtion viran- ja toimenhaltijain ansiotasoindeksi työntekijä-
ja toimihenkilöryhmittäin vuosina 1963-1965,
IV vuosineljännes 1963 = 100

	IV/1963 Painot	IV/1964	IV/1965
Työntekijät	24,37	116,5	121,5
Toimihenkilöt	75,63	115,5	120,2
Yhteensä	100,0	115,7	120,5

E. Valtion viran- ja toimenhaltijain ansiotasoindeksi ammattiryhmittäin vuosina 1963-1965, IV vuosineljännes 1963 = 100

Ammattiryhmät	IV/1963 Painot		IV/1964	IV/1965
Opettajat	8,23		113,4	117,2
Korkeak.oppett.		24,42	114,1	116,4
Oppikoul.oppett.		46,17	113,2	117,6
Tekn.koul.oppett.		4,86	113,6	116,2
Muut oppett.		24,55	113,1	117,5
Poliisit	7,87		115,4	120,1
Päällystö		12,96	114,2	119,1
Miehistö		87,04	115,6	120,2
Tullivirkailijat	0,39		116,3	120,8
Verovirkailijat	1,82		111,2	118,0
Posti-, lenn.-, puhel.virkailijat	11,18		115,0	119,8
Ylemmät		13,24	112,7	117,4
Alemmat		51,07	114,6	119,2
Postimiehet		35,69	116,4	121,6
Rautatievirkailijat	18,11		118,4	121,4
Ylemmät		4,41	115,3	118,7
Alemmat		9,17	115,3	118,6
Rautatieläiset		86,42	118,9	121,8
Puolustus- ja rajavartiolaitos	9,25		113,6	117,4
Upseerit		42,92	112,9	116,9
Aliupseerit		57,08	114,1	117,7
Vanginvartijat	1,38		116,3	120,7
Edell. yhteensä	58,23		115,6	119,6
Muut	41,77		113,7	118,1
Yhteensä	100,0		114,8	118,9

F. Valtion viran- ja toimenhaltijain ansiotasoindeksi työlajiryhmittäin vuosina 1963-1965, IV vuosineljännes 1963 = 100

Työlajiryhmät	IV/1963 Painot		IV/1964	IV/1965
Teknillinen ala	6,33		114,8	119,2
Dipl.ins., arkkitehti		35,86	116,3	118,8
Opistoinsinööri		6,79	115,7	121,9
Teknik., rak.mest.		57,35	113,8	119,1
Toimistotyöntekijät	5,72		112,9	117,7
Talous- ja kiinteistötyöt	3,11		115,3	119,3
Edell. yhteensä	15,16		114,2	118,7
Muut	84,84		114,9	118,8
Yhteensä	100,0		114,8	118,8